

ÕPPEKAVA

Õppekava on läbi arutatud ja heaks kiidetud
24.03.2026 pedagoogilisel koosolekul

Õppekava on kinnitatud 25.03.2026
Tallinna Montessori Maja OÜ juhatuse otsusega.

Tallinn
2026

SISUKORD

1. LASTEHOIU ERIPÄRA.....	3
1.1. Üldinfo.....	3
1.2. Eripära.....	3
1.3. Visioon ja missioon.....	4
1.4. Väärtused.....	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	6
2.1. Õppeaasta.....	6
2.2. Kuupõhine tegevuskava.....	6
2.3. Päevakava.....	7
2.4. Töötükk.....	8
3. KOLMEAASTASE LAPSE VÕI KOLMEAASTASE JA KUUE-KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED.....	10
Tabel 1. Lapse eeldatavad üldoskused.....	11
4. ÜLDOSKUSTE TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	13
4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	13
4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	13
4.3. Peamised õppemeetodid ja -viisid.....	14
4.4. Õpikäsitus.....	15
4.5. Õpi- ja kasvukeskkond.....	15
4.6. Montessori õppetegevuse valdkonnad ja nende seos alushariduse riikliku õppekava üldoskuste kujunemise toetamisega.....	16
5. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED.....	19
5.1. Lapse arengu vaatlus.....	19
5.2. Arengu hindamise protsess.....	19
5.3. Arengu toetamine.....	20
5.4. Individuaalse arengu toetamiseks kohaldatavad erisused.....	20
5.5. Lapse arengu jälgimine ja fikseerimine: arengukaarti koostamine.....	21
6. LAPSEVANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED.....	23
6.1. Koostöö põhimõtted ja alusväärtused.....	23
6.2. Koostöö vormid ja infovahetus.....	23
7. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD.....	25

1. LASTEHOIU ERIPÄRA

1.1. Üldinfo

Montessori Maja lastehoid asutati 2021. aastal ning alustas tegevust sama aasta augustis Tallinna Pirita linnaosas. Montessori lastehoius tegutsevad kaks rühma vastavalt lapse arenguetapile: Montessori väikelaste rühm lastele vanuses 1,5–3 aastat ehk toddler-rühm (edaspidi Montessori toddler-rühm) ning Montessori 3–6 rühm lastele vanuses üldjuhul 3–7 aastat (edaspidi 3–6 rühm või Montessori 3–6 rühm).

Montessori Maja lastehoiu tegevus lähtub Eesti Vabariigi alushariduse seadusest ning alushariduse riiklikust õppekavast. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel arvestatakse riiklikult kehtestatud eesmärkide ja üldoskustega.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles. Toetame muu emakeelega lapsi eesti keele ja kultuuriga kohanemisel, arvestades lapse individuaalset arengut ja pere tausta. Meie eesmärk on luua keskkond, kus laps saab kujundada turvalise seose eesti keele ja Eesti kultuuriga ning kasvada enesekindlaks ja inimlikest väärtustest lähtuvaks inimeseks.

1.2. Eripära

Montessori pedagoogika

Montessori Maja lastehoiu tegevus lähtub Rahvusvahelise Montessori Ühingu (AMI) põhimõtetest ja metoodikast, mis toetub Maria Montessori algsele käsitlusele lapse arengust ning säilitab pedagoogika terviklikkuse. Montessori õppekava täpsustab ja süvendab riiklikus õppekavas sätestatud eesmärgid, pakkudes lapse arengut toetavat ettevalmistatud keskkonda ning süsteemset töökorraldust vastavalt lapse arenguetapile.

Pedagoogilist tööd juhivad AMI koolituse läbinud Montessori juhendajad, kelle ettevalmistus hõlmab lapse arengu süvendatud tundmist, teadlikku vaatlusoskust ning ettevalmistatud keskkonna eesmärgipärast kujundamist. Juhendaja roll on luua lapse arengut toetav keskkond, jälgida lapse individuaalset arengut ning suunata last vastavalt tema arenguetapile ja tundlikele perioodidele.

Autentne Montessori rühm

Autentne Montessori rühm põhineb lapse aktiivsel rollil õppimises ning süsteemselt üles ehitatud töökorraldusel. Montessori 3–6 rühmas on igapäevase töökorralduse keskmes ligikaudu kolmetunnine järjestikune töösükkel, mis annab lapsele võimaluse süveneda ja alustatud tegevused lõpule viia. Laps valib tegevusi varasemalt esitletud ja talle tuttavate materjalide hulgast. Ettevalmistatud keskkond võimaldab tal tegutseda omas tempos ning keskenduda valitud tegevusele. Toddler-rühmas algab töö lapse rühma sisenemisest ning igapäevased tegevused on suunatud baasoskuste – liikumise, eneseteeninduse, keele ja korraharjumuste – kujundamisele läbi praktilise tegevuse.

Montessori pedagoogikas on keskne juhendaja teadlik vaatlus. Pedagoogiline vaatlus on juhendaja peamine töövahend ja metoodiline alus, mille kaudu mõistetakse lapse arengutaset, tundlikke perioode ning kavandatakse lapse järgmisi arengusamme. Õppevahendite esitamine

ja töö järjekord ei ole juhuslik, vaid põhineb välja töötatud ja süsteemsel metoodikal, mis toetab lapse liikumist konkreetsetest kogemustest abstraktse mõtlemiseni.

Rühmad on kujundatud vastavalt lapse arenguetaapile. Montessori-toddler rühm (1,5–3 a) toetab lapse sujuvat kohanemist rühmaeluga ning järkjärgulist eraldumist vanemast, kujundades eneseteenindusoskusi, koordineerimist, kõnet, keskendumisvõimet ja eneseregulatsiooni. 3–6-aastaste rühmas õpivad erinevas vanuses lapsed koos, mis toetab loomulikku sotsiaalset arengut, koostööd ja vastastikust õppimist.

Ettevalmistatud keskkond on turvaline, esteetiline ja lapsele ligipääsetav ning sisaldab terviklikku Montessori õppevahendite süsteemi.

Digivaba keskkond

Lastehoiu eripäraks on teadlikult digivaba kasvukeskkond. Rühmatöös ei kasutata digivahendeid, kuna varases eas kujuneb lapse mõtlemine ja arusaam maailmast eelkõige läbi vahetu kogemuse, liikumise, meelte ja otsese suhtluse. Montessori pedagoogika rõhutab konkreetse kogemuse tähtsust enne abstraktse mõtlemise kujunemist.

Õpi- ja kasvukeskkonda käsitletakse terviklikuna, hõlmates lapse arengut toetavat vaimset, sotsiaalset, füüsilist ja digitaalset keskkonda, kusjuures digikeskkonna rolli mõtestatakse eakohaselt ja teadlikult. Digitehnoloogia võimalusi arvestatakse õppe rikastamise ühe võimalusena, kuid lastehoiu igapäevases õppe- ja kasvatustegevuses neid ei kasutata.

Digivaba keskkond toetab lapse keskendumisvõimet, iseseisvat tegutsemist, kujutlusvõimet ja sotsiaalset arengut ning loob eeldused teadlikuks ja eesmärgipäraseks tehnoloogiakasutuseks hilisemas arenguetaapis.

1.3. Visioon ja missioon

Visioon

Meie visioon on olla lastehoid, kus ettevalmistatud keskkond ja täiskasvanute teadlik juhendamine loovad aluse lapse terviklikule arengule. Soovime, et Montessori Maja laps kasvaks iseseisvaks, uudishimulikuks ja koostöövõimeliseks inimeseks, kellel on tugev seos eesti keele ja Eesti kultuuriga ning kes kujuneb enesekindlaks, inimlikest väärtustest lähtuvaks isiksuseks – hoolivaks, ausaks, lugupidavaks ja vastutustundlikuks. Meie visioon on toetada lapsi eluks vajalike oskuste kujundamisel ning aidata neil avada ja rakendada oma täielikku potentsiaali. Nagu ütles Maria Montessori: „Laps on nii lootus kui ka lubadus inimkonnale.“

Missioon

Montessori Maja lastehoiu missioon on toetada iga lapse loomulikku arenguteed, pakkudes lapsest lähtuvat, turvalist ja toetavat õppe- ja kasvukeskkonda. Meie eesmärk on luua tingimused, kus laps saab areneda oma tempos, õppida läbi isikliku kogemuse ning kujundada enesekindlust, iseseisvust ja lugupidavat suhtumist nii iseendasse kui ka teistesse. Meie missioon on pakkuda Montessori põhimõtetel põhinevat alushariduse kogemust, mis on hooliv, hariduslikult sisukas ja lapse arengutasemele vastav. Loomes toetava, mitmekesise ja rahuliku õpikeskkonna, kus iga last austatakse ja väärtustatakse kui ainulaadset isiksust. Kaasame lapsi

eesmärgipärasesse tegevusse, mis kujundab õppimisrõõmu ja huvi teadmiste vastu, ning toetame oskuste arengut, mis aitavad lastel tegutseda iseseisvalt ning teha koostööd teistega.

1.4. Väärtused

Lapsepõlv

Väärtustame lapsepõlve kui iseseisvat ja kordumatut arenguetappi, mida ei kiirustata ega allutata täiskasvanu mugavusele. Laps liigub oma arengus läbi tundlike perioodide, mil tema huvi ja õppimisvõime on eriti vastuvõtlikud. Oluliseks peame valikuvabadust, iseseisvat tegutsemist, sisemist motivatsiooni ja loomulikku õppimishuvi, mis loovad aluse süvenemisele ja terviklikule arengule. Samal ajal mõistame, et vabadus eeldab selgeid ja turvalisi piire – lapse valikuvabadus toimub teadlikult kujundatud raamides, mis toetavad vastutustunnet, eneseregulatsiooni ja lugupidavat suhtumist teistesse..

Pedagoogiline tervik

Montessori Maja lastehoiu õppe- ja kasvatustegevus põhineb terviklikul lähenemisel, kus lapse arengut toetavad keskkond, laps ise, suhted ja väärtusruum. Need omavahel seotud elemendid loovad raamistiku, milles laps saab areneda turvaliselt, iseseisvalt ja lugupidavas keskkonnas.

Koostöö

Koostöö lapsevanematega on Montessori Maja lastehoius oluline ning põhineb vastastikusel usaldusel, lugupidamisel ja avatud suhtlusel. Koostöös lapse perega ning lähtudes Montessori hariduse põhimõtetest ja inimese arengut juhtivatest loodusseadustest toetame lapse loomulikku õppimishuvi ning tema füüsilist, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut. Lapsevanemate teadmised lapse kodusest arengust ja kogemustest on väärtuslikuks täienduseks rühma pedagoogilisele tööle. Koostöö hõlmab regulaarset infovahetust, arenguveestlusi ning ühiste eesmärkide seadmist lapse arengu toetamiseks.

Kultuur

Õppe- ja kasvatustegevus Montessori Maja lastehoius toimub eesti keeles. Toetame eesti emakeelega laste keelelist arengut ning samal ajal aitame muu emakeelega lastel omandada eesti keelt ja kultuuri, luues keeleliselt toetava ja kaasava keskkonna ning tehes tihedat koostööd lapsevanematega. Eesti keele õppimine toimub loomulikus suhtluses, mängus ja igapäevastes tegevustes. Samal ajal väärtustame lapse pere kultuurilist tausta ja keelelist identiteeti, nähes selles olulist osa lapse enesetunnetusest ja terviklikust arengust.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

Montessori Maja lastehoiu töökorraldus on üles ehitatud süsteemselt ja järjepidevalt, toetudes alushariduse riiklikule õppekavale ning Montessori pedagoogika põhimõtetele. Tegevuse korraldamisel lähtutakse lapse arenguetapist, individuaalsest valmisolekust ja huvidest, tagades lapsele turvalise rütmi, ettevalmistatud keskkonna ning võimaluse tegutseda iseseisvalt ja süvenenult.

Tegemist on lõimitud tervikuga, milles üldoskuste kujunemine, valdkondlikud teadmised ning igapäevaelu praktilised kogemused toetavad üksteist. Päeva ja õppeaasta ülesehitus, töötsükli korraldus, perioodiline planeerimine ning pedagoogiline vaatlus moodustavad ühtse süsteemi, mille eesmärk on toetada lapse iseseisvuse, keskendumisvõime, vastutustunde ja sisemise motivatsiooni kujunemist.

Tegevuste kavandamine on paindlik ning lähtub pedagoogilisest vaatlusest. Kuupõhises planeerimises määratletakse perioodi temaatiline raamistik ja toetavad tegevused, kuid juhendajal on võimalus teha muudatusi vastavalt laste arengule ja huvidele. Igapäevane töö toimub esteetilisest, turvalisest ja läbimõeldult kujundatud keskkonnas, mis toetab nii iseseisvat kui ka ühistegevust.

2.1. Õppeaasta

Õppeaasta kestab 1. septembrist kuni 31. augustini. Õppe- ja kasvatustegevus toimub järjepidevalt kogu õppeaasta vältel ning arvestab lapse arenguetappi, rühma koosseisu ning individuaalseid vajadusi. Suvekuudel jätkub õppe- ja kasvatustegevus ettevalmistatud keskkonnas, kuid mahukaid projekte ei kavandata. Põhirõhk on mängulisel ja aktiivsel õuetegevusel, looduse vahetul kogemisel ning lapse iseseisval tegutsemisel.

2.2. Kuupõhine tegevuskava

Õppeaasta on üles ehitatud süsteemselt, tagades lapsele stabiilse ja turvalise rütmi. Õppe- ja kasvatustegevus ei piirdu üksnes kindlate teemade käsitlemisega, vaid toimub igapäevaselt lõimitult kõigis tegevustes, toetudes nii riiklikule õppekavale kui ka Montessori pedagoogika põhimõtetele. Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine toimub üldjuhul kuu lõikes. Kuupõhine kavandamine võimaldab arvestada rühma arengut, laste huve ning hoida tegevused paindlikud ja lapse arengust lähtuvad.

Iga kuu koostatakse temaatiline kuukalender, mis sisaldab tähtpäevi, kultuurilisi ja loodusega seotud sündmusi ning huvipakkuvaid teemapäevi. Kuukalender ei ole õppe- ja kasvatustegevuse jäik alus, vaid toetav raamistik, mille kaudu tuuakse rühma laste jaoks tähenduslikke ja arengu seisukohalt olulisi teemasid. Valitud teemad avardavad lapse silmaringi ning toetavad „mina ja keskkond“ valdkonna käsitlemist, aidates lapsel mõista ümbritsevat maailma, looduse rütme, kultuuriruumi ja ühiskondlikke kokkuleppeid. Teemasid avatakse vestluste, lugude jutustamise, kirjanduse valiku ning vajadusel väiksemate projekttegevuste kaudu, lähtudes laste vanusest, huvist ja arengulisest valmisolekust.

Lisaks kavandatakse igakuiselt suulise keele arendamise tegevused, mis hõlmavad ettelugemist, jutustamist, luuletuste õppimist ning teadlikku kirjanduse valikut nii ühiseks kuulamiseks kui ka laste iseseisvaks vaatamiseks ja lugemiseks. Keelekeskkond on läbimõeldud ja järjepidevalt uuenev.

Iga lapse jaoks koostatakse individuaalne tegevusplaan, mis põhineb pedagoogilisel vaatlusel ning mida uuendatakse vastavalt lapse arengule ja huvidele. See tagab lapse liikumise oma tempos ning võimaldab pakkuda sobivaid arenguväljakutseid.

Rühma tegevus- ja päevakavad lähtuvad õppekavast, nende koostamises osalevad kõik rühmaga töötavad pedagoogid kaasates assistente. Planeerimisel arvestatakse lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, rühma vanuselist ja soolist koosseisu, laste arengutaset, lasteasutuse materiaalseid võimalusi.

2.3. Päevakava

Lasteaia töökorraldus põhineb päevakaval. Päevakava loob lapsele turvalise ja etteaimatava rütmi, mis toetab iseseisvust, keskendumisvõimet ja eneseregulatsiooni. Päeva ülesehitus arvestab lapse arenguetaapi ning võimaldab rahulikku üleminekut erinevate tegevuste vahel.

Montessori väikelaste rühma päevakava

08.30–09.00 – Laste saabumine rühma

Lapsed saavad rühma, vahetavad riided ning valmistuvad päevaks ette. Riietumine ja isiklike asjade korrastamine on osa õppeprotsessist, mille kaudu arendatakse iseseisvust, eneseteenindusoskusi ja korraharjumust. Laps liitub tegevustega oma tempos.

09.00–09.30 – Hommikusöök

Söömine toimub rahulikus ja hubases keskkonnas. Rõhk on iseseisval toimetulekul, lauakommetel ning eneseteenindusoskuste kujundamisel.

09.30–11.30 – Tegevus ettevalmistatud keskkonnas

Päeva põhiosa toimub Montessori keskkonnas. Lapsed tegelevad praktilise elu harjutuste, loovtegevuste ja muude arendavate tegevustega, töötades individuaalses rütmis ning järgides oma huvi. Täiskasvanu roll on jälgida, suunata ja vajadusel toetada.

11.30–12.00 – Lõunasöök

Ühine rahulik söömine, mis toetab sotsiaalsete oskuste arengut ja eneseteenindusoskusi.

12.00–12.30 – Laua koristamine, riietumine ja tegevus keskkonnas

Lapsed osalevad keskkonna korrastamises ning valmistuvad päeva lõpetamiseks. Vajadusel jätkub lühike tegevus ettevalmistatud keskkonnas.

Alates 12.30 – Laste lahkumine

Montessori 3–6 rühma päevakava

08.30–08.45 – Laste saabumine

Lapsed saavad rühma, tervitavad juhendajat ning valmistuvad päevaks. Soovitame saabuda hiljemalt kell 8.40, et lapsel oleks võimalus osaleda hommikusöögil rahulikus rütmis. Kui laps sööb hommikul kodus, on 8.45 viimane saabumisaeg (v.a mõjuval põhjusel, nt arstlikäik). Päeva algus toetab lapse iseseisvust ning sujuvat üleminekut kodust rühmaellu.

08.40–09.10 – Hommikusöök

Söömine toimub rahulikus keskkonnas, toetades eneseteenindusoskusi, lauakommete kujunemist ning sotsiaalset suhtlust.

09.00–12.15 – Montessori töötsükkel (sh lõunasöök)

Päeva keskmes on pikk järjestikune töötsükkel ettevalmistatud keskkonnas, mille jooksul laps valib tegevusi vastavalt oma huvidele ja arengutasemele. Töötsükli jooksul toimuvad individuaalsed esitlused, iseseisev töö, kordamine ning vajadusel väiksemad gruppidegevused. Lõunasöök on osa päeva loomulikust rütmist ning toetab iseseisvust ja vastutustunnet.

12.00–13.00 – Õuetegevus

Õues viibitakse igapäevaselt. Toimuvad jalutuskäigud, vabamäng, looduse vaatlemine ning keskkonna kogemuslik uurimine.

Lapsed, kes ei jää lastehoidu puhkeajaks, lähevad koju õuest kokkulepitud ajal.

13.00–13.30 – Ettevalmistus puhkeajaks

Ruumide korrastamine, rahunemine ning ettevalmistused puhkeajaks.

13.30–15.00 – Puhkeaeg

Lastele tagatakse rahulik puhkeaeg vastavalt nende vanusele ja vajadusele.

15.00–15.30 – Vabategevus rühmas

15.30–16.00 – Õhtuode

16.00–16.55 – Vabategevus õues või rühmas (vastavalt ilmale)

Lapsed tegelevad valitud tegevustega ning valmistuvad päeva lõpetamiseks.

17.00 – Laste lahkumine, lastehoid suletud

2.4. Töötsükkel

Montessori pedagoogikas on päeva keskmes pikk järjestikune töötsükkel, milleks päevakava on teadlikult kujundatud. 3–6 rühmas kestab töötsükkel ligikaudu kolm tundi, võimaldades lapsel tegutseda segamatult, süveneda valitud tegevustesse ning viia alustatud töö lõpule.

Toddler-rühmas algab töötsükkel lapse rühma sisenemise hetkest. Igapäevased tegevused – riietumine, keskkonna korrastamine, söömine, liikumine ja ettevalmistatud keskkonnas tegutsemine – on osa õppimisest ning toetavad baasoskuste järkjärgulist kujunemist.

Töotsükli eesmärk on võimaldada lapsel tegutseda segamatult, valida tegevusi ettevalmistatud keskkonnast ning süveneda omas tempos.

Töotsükli jooksul on lapsel võimalus otsustada, millega, kus, kui kaua ja kellega ta tegutseb. Selline korraldus toetab otsustusvõime, vastutustunde ja sisemise motivatsiooni kujunemist ning loob eeldused keskendumisvõime järkjärguliseks pikenemiseks. Laps saab kinnistada olemasolevaid oskusi või omandada uusi, liikudes konkreetsest kogemusest abstraktsema mõistmiseni.

Töotsükli sisu kujuneb rühma eripära arvestades. Iga rühma juhendaja kujundab töotsükli ülesehituse vastavalt laste arengutasemele, iseseisvusele ja huvidele, säilitades samal ajal Montessori pedagoogika põhimõtted ja metoodilise järjepidevuse.

Töotsükli jooksul toimuvad:

- uute õppevahendite esitlused juhendaja poolt (individuaalselt või väikeses grupis);
- lapse iseseisev töö ettevalmistatud keskkonnas;
- juhendaja ja assistentide suunamine ning vajadusel toetamine;
- väikestes gruppides toimuvad tegevused (nt suulise kõne arendamine, näpumängud, joonel kõnd);
- muusika- ja lauluringid;
- loov- ja praktilised tegevused;
- vajadusel kokkamine või muud praktilise elu tegevused;
- õppekäigud (nt postkontorisse, raamatukokku, poodi, botaanikaaeda või muuseumi), mis toetavad „mina ja keskkond“ valdkonna käsitlemist.

Grupitegevused võivad kujuneda laste spontaansel algatusel, juhendaja poolt kavandatuna väikestes rühmades või kogu rühmale suunatuna. Osalemine on vabatahtlik, välja arvatud tegevustes, mis on seotud rühma ühise korraldusega.

Juhendaja roll töotsükli jooksul on olla teadlik vaatleja ja suunaja. Sekkumine toimub juhul, kui laps häirib teiste süvenemist või ei kasuta õppevahendeid eesmärgipäraselt. Eesmärk on toetada lapse iseseisvat tegutsemist ning kujundada vastutustundlikku suhtumist keskkonda ja kaaslastesse.

3. KOLMEAASTASE LAPSE VÕI KOLMEAASTASE JA KUUE-KUNI SEITSMEAASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED.

Vastavalt alushariduse riiklikule õppekavale toetab Montessori lasteasutus lapse üldoskuste arengut kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, lõimides eri õppevaldkondade sisu tervikuks. Üldoskused on valdkondade ülesed oskused, mis põhinevad erinevatel teadmistel ja kogemustel ning on aluseks lapse edasisele õppimisele ja pädevuste kujunemisele kõikidel haridustasemetel.

Üldoskusi omandatakse igapäevastes tegevustes, mängudes ja võimalikult elulistes olukordades nii kodus kui ka lasteaias. Need toetavad lapse iseseisvust, õppimisvõimet ja sotsiaalset toimetulekut ning loovad eeldused koolivalmiduse kujunemiseks. Kõiki üldoskusi arendatakse lõimitult läbi kõikide tegevuste ja õppemeetodite. Kuni kolmeaastaste laste arengut hinnatakse üldoskuste põhiselt. Alushariduse omandamise käigus saavutatud üldoskused on aluseks põhikooli üldpädevuste kujunemisel ning ennast reguleeriva õppija arengul.

Õppekava eristab nelja üldoskuste rühma: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ning eneseregulatsiooni oskused. Alushariduse riiklik õppekava määratleb üldoskuste arengu eeldatavad tulemused nii kolmeaastase lapse kui ka kuue–seitsme-aastase lapse puhul; need on esitatud tabelis „Lapse eeldatavad üldoskused“ (Tabel 1).

Lastehoiu õppekavas kirjeldatakse lapse arengu hindamist üldoskuste põhjal. Lapse tervikliku arengu jälgimisel ja toetamisel lähtume lisaks ka Montessori õppekavas nimetatud valdkondadest. Nendeks on igapäevaelu toimingud, meelte areng, kultuur (sealhulgas mina ja keskkond, kunst ja muusika), keel ja kõne, matemaatika ning liikumine.

Valdkondade ning eeldatavate üldoskuste kirjeldustega, mis on esitatud vanuseti, saavad lapsevanemad soovi korral tutvuda lastehoiu juhataja või rühma juhendaja kaudu. Need kirjeldused moodustavad olulise osa lapse arengu hindamisest ja toetamisest.

Tabel 1. Lapse eeldatavad üldoskused

3 aastane laps	6-7 aastane
Mänguoskused. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis. Läbi mängu omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, peegeldab ja väljendab oma tundeid ning soove, õpib suhtlema ja koostööd tegema, omandab elulisi kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.	
• suudab väikeses grupis mängule keskenduda; • kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid; • jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut; • sooritab iseseisvalt mitu omavahel loogiliselt seotud mängulist toimingut; • kutsub kaaslasi oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga; • suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu; • suudab järgida lihtsamaid mängureegleid.	• suudab mängule keskenduda; • kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid; • rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi; • näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust; • algatab mängu ja arendab mängu sisu; • täidab mängudes erinevaid rolle; • suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele; • järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; • tunneb rõõmu võidust ja suudab hakkama saada kaotusega.
Tunnetus- ja õpioskused .Tunnetus- ja õpioskused tähendavad lapse oskust tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni – ning kasutada neid õppimise eesmärgil. Lapse suutlikkus hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi, uurida ja katsetada kujuneb tunnetusoskuste arengu alusel ning moodustab õpioskuste arengu põhja.	
• tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega; • suudab huvipakkuvale tegevusele vastavalt oma arengutasemele keskenduda; • mõistab lihtsamat kõnet; • valdab eneseväljenduseks vajalikku sõnavara; • väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses; • suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele; • oskab leida võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid tunnuseid; • oskab objekte ühe tunnuse alusel rühmitada; • suudab järgida lihtsat juhust; • oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.	• suudab huvipakkuvale tegevusele keskenduda; • saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; • suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust; • esitab küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada; • oskab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel rühmitada; • saab aru lihtsamatest seostest, tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; • kasutab õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; • kasutab sobivaid vahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.

Sotsiaalsed oskused. Sotsiaalsed oskused on oskused teistega suhelda, tajuda iseennast ja kaaslast, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda koostoimet võimaldavatest eetilistest tõekspidamistest.

- oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- jagab mõnikord asju ka teistega;
- algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- oskab väljendada oma vajadusi ja soove.

- tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda;
- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi;
- teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides;
- suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.

Enesekohased (eneseregulatsiooni) oskused. Lapse suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist. Eneseregulatsiooni oskused on oskused, mis võimaldavad suunata oma tähelepanu, kasutada töömälu, pidurdada hetkeimpulsse ning kavandada oma käitumist vastavalt olukorrale. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lapsel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

- tuleb toime vanematest eemalolekuga;
- tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga;
- suudab täiskasvanu toel lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada;
- suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega;
- saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega;
- paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale.

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning sobival viisil väljendada;
- kavandab, algatab ja korraldab mängu ja igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni;
- suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- oskab täiskasvanu toel vajadusel kasutada vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

4. ÜLDOSKUSTE TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lastehoid on alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas õpi- ning kasvukeskkonnas hoitakse kuni seitsmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste arengut.

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut ning loob eeldused tervikliku ja positiivse minapildi kujunemiseks, ümbritseva keskkonna mõistmiseks ja eetiliseks käitumiseks. Samuti kujunevad lapsel algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lastehoius lapse üldoskuste ja valdkondlike oskuste kujunemist ning arengut, et luua kuni kolmeaastase lapse puhul eeldused hakkamasaamiseks lasteaias ja alushariduse omandamiseks ning kolme- kuni seitsmeaastase lapse puhul eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja põhihariduse omandamiseks koostöös perekonnaga. Need eeldused seisnevad kujunenud väärtushinnangutes, käitumisharjumustes, teadmistes ja oskustes, mis võimaldavad lapsel sujuvalt kohaneda uute õpikeskkondade ja -nõuetega (näiteks 3–6 rühmas või koolielus).

Lastehoiu õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk on koostöös lapsevanematega luua lapse arengut toetav keskkond ja tingimused, mis võimaldavad lapsel areneda vastavalt tema eale, võimetele ja individuaalsele arengutempole. Koostöös lapsevanematega toetatakse lapse arengut terviklikult ning lapsevanematele pakutakse vajadusel nõu ja tuge õppe- ja kasvatusküsimustes.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena kujuneb lapsest isiksus, kes:

- käitub täiskasvanute ja eakaaslastega üldtunnustatud käitumisnorme arvestavalt;
- tunneb huvi ümbritseva keskkonna vastu ning hoiab ja oskab selle eest hoolitseda;
- on julge, algatus- ja otsustusvõimeline;
- on iseseisev ja aktiivne vastavalt oma eale ja võimetele;
- tunneb rõõmu loovtegevusest ja loomingust;
- tunneb huvi teiste rahvuste ja kultuuride vastu ning on salliv erinevate rahvuste, kultuuride ja erisuste suhtes;
- muukeelne laps lõimub eesti keele ja kultuurikeskkonda;
- on valmis sujuvaks üleminekuks lasteaiast kooli.

4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lähtutakse riiklikus õppekavas sätestatud põhimõtetest. Tegevuste planeerimisel selgitatakse välja lapse arengutase ning seatakse sellest lähtuvalt õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid. Iga lapse arengut toetatakse individuaalselt, arvestades tema võimeid, huve ja arengutempot.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel:

- arvestatakse lapse individuaalsust, arengutaset ja arengupotentsiaali ning seatakse tegevuste eesmärgid sellest lähtuvalt;
- tagatakse lapsele turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine keskkond, mis toetab lapse arengut ja sotsialiseerumist;
- väärtustatakse demokraatlikke ja humaanseid suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
- toetatakse lapse loovust, huvi, omaalgatust ja aktiivset tegutsemist ning tagatakse lapsele eduelamused;
- toetatakse lapse tervise hoidmist, liikumisvajadust ja tervislike eluviiside kujunemist;
- õppe- ja kasvatustegevuses lõimitakse erinevaid õppevaldkondi ning kasutatakse mängu, vabamängu, uurimist, katsetamist, liikumist, muusika- ja kunstitegevusi;
- väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
- toetatakse mitmekeelsest perest pärit lapse keelelist arengut ning märgatakse last erinevates keelekasutuse olukordades;
- tehakse koostööd lapsevanematega lapse arengu toetamisel.

Kõik lasteasutuse töötajad panustavad lapse arengu toetamiseks ning tema potentsiaali parimaks avaldumiseks.

4.3. Peamised õppemeetodid ja -viisid

Montessori Maja lastehoius kasutatakse õppemeetodeid, mis toetavad lapse iseseisvat tegutsemist, aktiivset kogemust ja süvenemist. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse erinevaid tegevusi, sealhulgas kuulamist, kõnelemist, lugemist ja kirjutamist, vaatlemist, uurimist, võrdlemist ja arvutamist ning mitmesuguseid liikumis-, muusika- ja kunstitegevusi. Õppimine toimub peamiselt ettevalmistatud keskkonnas, juhendaja teadliku vaatluse ja sihipärase suunamise kaudu.

Peamised kasutatavad meetodid on:

- Pedagoogiline vaatlus – juhendaja jälgib lapse arengut, huvisid ja valmisolekut, et kavandada sobivaid esitlusi ja arengusamme.
- Õppevahendite esitlemine (esitlused) – juhendaja tutvustab lapsele uusi vahendeid või tegevusi vastavalt tema arengutasemele ja tundlikele perioodidele.
- Vestlus ja teadlik suhtlemine – lapse mõtlemise ja eneseväljenduse toetamine küsimuste, arutelu ja dialoogi kaudu.
- Jutustamine ja loovjutustamine – pildimaterjali, raamatute ja illustratsioonide põhjal lugude loomine ja edasiarendamine.
- Ettelugemine ja kirjandusega tutvumine – teadlikult valitud kirjanduse kuulamine ja iseseisev vaatlemine/lugemine.
- Küsimuste esitamine ja arutelu – lapse mõtlemise suunamine ja sõnavara rikastamine.
- Loovtegevused – joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine ning muud eneseväljendust toetavad tegevused.

- Muusika ja liikumine – laulmine, rütmi- ja laulumängud, tantsud, pillimängud, joonel kõnd ning liikumisharjutused ja -mängud.
- Praktilise elu tegevused – igapäevaelu toimingud, kokkamine, keskkonna korrastamine ja vastutuse võtmine.
- Õppekäigud ja vaatlused keskkonnas – õppekäigud, matkad ja ekskursioonid, mis toetavad lapse maailmapildi kujunemist.
- Õuesõpe – regulaarne tegevus lastehoiu õppeaias kus lapsed kasvatavad ja hooldavad taimi ja jälgivad looduse muutumist ning vabas õhus toimuv õppetöö, mis hõlmab vaatlemist, uurimist, loendamist, liikumist, mängu ning kunsti- ja loovtegevusi.
- Uurimuslik tegevus ja katsed – looduse ja keskkonna uurimine kogemuslikul viisil.
- Iseseisev töö ja harjutamine – tegevuste kordamine ja oskuste kinnistamine ettevalmistatud keskkonnas.
- Dramatiseerimine ja rollimäng – sotsiaalsete olukordade läbimängimine ja loov eneseväljendus.
- Mäng – õppemäng, loovmäng, sotsiaalne situatsioonimäng, lauamäng, mis toetavad lapse arengut terviklikult.

4.4. Õpikäsitus

Õppimine on elukestev protsess, mille käigus toimuvad muutused lapse käitumises, teadmistes, hoiakutes ja oskustes ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu ja harjutamise kaudu.

Õppimise psühholoogiliseks aluseks on lapse kogemus, mis kujuneb vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Montessori pedagoogikast lähtudes toimub õppimine eelkõige lapse aktiivse tegutsemise, uurimise ja kogemise kaudu ettevalmistatud keskkonnas. Õppimine ja õpetamine toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Õppimist käsitatakse väljundipõhiselt, rõhutades muutusi lapse käitumises, teadmistes, hoiakutes ja oskustes ning väärtustades õppeprotsessi.

Õppe- ja kasvatustegevus on tervik, mille kavandamisel ja korraldamisel arvestatakse lapse füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut ning võimeid, samuti lapse kultuurilist ja keelelist tausta, huvisid ja vajadusi. Montessori lähenemises toetab lapse arengut ettevalmistatud keskkond, mis võimaldab lapsel tegutseda iseseisvalt ning valida tegevusi vastavalt oma arengutasemele ja huvidele.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Lapsele võimaldatakse teha valikuid ning osaleda tegevuste kavandamises. Last julgustatakse oma tegevust teadvustama ja analüüsima. Väärtustatakse lapse loovust, omaalgatust ja ettevõtlikkust. Täiskasvanu roll on olla lapse arengu suunaja, toetaja ja juhendaja ning kujundada lapse arengut toetav ja turvaline keskkond.

4.5. Õpi- ja kasvukeskkond

Õppimine lähtub lapse loomulikust uudishimust ja sisemisest motivatsioonist ning põhineb Montessori pedagoogika põhimõtetel – laps õpib tegutsedes.

Õppe- ja kasvatustegevus on terviklik protsess, mis arvestab lapse arengut füüsilises, kognitiivses, emotsionaalses ja sotsiaalses valdkonnas. Õppimise aluseks on lapse isiklik kogemus, mis kujuneb aktiivses suhtluses ja tegutsemises füüsilises, sotsiaalses ja vaimses keskkonnas. Õppimist mõjutavad lapse huvid, vajadused, keeleline ja kultuuriline taust ning eelnev kogemus. Laps on aktiivne osaleja, kellel on võimalus teha valikuid, kavandada oma tegevusi ja analüüsida tehtut. Täiskasvanu toetab last tema lähima arengu tsoonis, luues tingimused iseseisvaks avastamiseks ja kogemuslikuks õppimiseks ja kelle roll on olla juhendaja ja keskkonna looja..

Montessori õpi- ja kasvukeskkond on läbimõeldud tervik, mis toetab lapse iseseisvust, positiivset enesehinnangut ja rõõmu õppimisest. Keskkond hõlmab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset ruumi ning lähtub alushariduse alusväärtustest. Keskkonna kujundamine toimub koostöös laste, töötajate ja vajadusel lapsevanematega. Keskkonna loomisel arvestatakse laste vanust, vajadusi ning õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, tagades kõigile lastele võrdsed võimalused arenguks

- **Sotsiaalne ja vaimne keskkond** on rahulik, hooliv ja usalduslik. Täiskasvanud on eeskujuks viisakuses, austuses ja koostöövalmiduses.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel lähtutakse lapse heaolust ning ühistest väärtustest ja kokkulepetest, mis loovad usaldusliku, sõbraliku ja vägivallavaba õhkkonna. Lapsi suunatakse üksteisega arvestama, koostööd tegema ja üksteist toetama. Väärtustatakse erinevaid ideid ja arvamusi, kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning tagatakse kõigile lastele võrdsed võimalused. Õpet ja tegevusi kohandatakse paindlikult vastavalt laste vajadustele, soodustatakse valikute tegemist ja aktiivset osalust. Lahutamatu osa selle juures on koostöö lapsevanematega.

- **Füüsiline keskkond** on turvaline, liigendatud ja lapsele kohandatud. Kõik vahendid on kättesaadavad ning laps saab vabalt valida tegevusi, töötada individuaalselt või väikerühmas.

Füüsilise keskkonna kujundamisel tagatakse laste turvalisus ja toetatakse nende iseseisvat tegutsemist ning õppimist. Õppe- ja mänguvahendid on mitmekesised ning lapsele kergesti kättesaadavad, et ta saaks neid ise valida ja kasutada. Rühmaruum on paindlikult korraldatud ja liigendatud nii, et see võimaldab tegutseda väiksemates rühmades, toetab keskendumist ning pakub võimalusi nii koostööks kui ka omaette olemiseks. Keskkond soodustab aktiivset liikumist ja mängimist nii siseruumides kui ka õues, pakkudes lapse arenguks mitmekesiseid ja vaheldusrikkaid kogemusi.

4.6. Montessori õppetegevuse valdkonnad ja nende seos alushariduse riikliku õppekava üldoskuste kujunemise toetamisega

Riiklikus õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ning eneseregulatsiooni oskused. Montessori keskkonnas kujunevad need oskused igapäevaste tegevuste, mängu, uurimise ja praktiliste tegevuste kaudu. Montessori õppetegevus jaguneb viieks valdkonnaks: igapäevaelu harjutused,

meeltevahendid, keel, matemaatika ja kultuur. Need valdkonnad toetavad lapse terviklikku arengut ning loovad eeldused alushariduse riiklikus õppekavas kirjeldatud üldoskuste kujunemiseks. Montessori õppevaldkonnad on mahukad ning sisaldavad palju erinevaid tegevusi ja õppematerjale. Täpsemalt saab nende kasutamise kohta infot rühma juhendajalt.

Igapäevaelu harjutused

Igapäevaelu harjutused on Montessori pedagoogikas tegevused, mis lähtuvad lapse igapäevasest elust ning aitavad tal õppida enda, teiste ja keskkonna eest hoolitsema. Nende harjutuste kaudu harjutab laps praktilisi oskusi, mis toetavad iseseisvust ja enesekindlust. Igapäevaelu harjutuste hulka kuuluvad näiteks:

- enese eest hoolitsemise tegevused (kätepesu, riietumine, korrastamine jne.);
- keskkonna eest hoolitsemine (pühkimine, lauapesu, taimede eest hoolitsemine jne.);
- liikumise ja koordineerimise harjutused;
- viisakus- ja suhtlemisharjutused.

Igapäevaelu tegevused toetavad eelkõige lapse eneseregulatsiooni oskuste, sotsiaalsete oskuste ning mänguoskuste kujunemist. Laps õpib keskendumise, alustamise ja lõpetamise tegevusi, tegema koostööd ning järgima rühma kokkuleppeid.

Meeltevahendid

Meeltevahendid aitavad lapsel oma meeli arendada ning keskkonnast saadavat teavet paremini mõista ja korrastada. Montessori vahendid võimaldavad lapsel uurida esemete omadusi nagu suurus, kuju, värv, heli, kaal ja temperatuur. Meeltevahendite kaudu õpib laps:

- märkama sarnasusi ja erinevusi;
- võrdlema ja rühmitama objekte;
- arendama tähelepanu ja keskendumisvõimet.

Meeltevahendid toetavad eelkõige tunnetus- ja õpioskuste ning mänguoskuste arengut, kuid arendavad ka eneseregulatsiooni oskusi, kuna laps õpib keskendumise ja viima alustatud tegevuse lõpuni.

Keel

Keele arengut toetatakse Montessori keskkonnas igapäevase suhtlemise, lugude, laulude, mängude ja erinevate keeleliste tegevuste kaudu. Täiskasvanud kasutavad rikkalikku ja korrektset keelt, mis toetab lapse eneseväljenduse arengut. Keele valdkonnas pööratakse tähelepanu:

- sõnavara rikastamisele;
- suulise eneseväljenduse arendamisele;
- kuulamisoskuse kujunemisele;
- huvi tekkimisele raamatute ja lugude vastu

Keeletegevused toetavad eelkõige tunnetus- ja õpioskuste ning sotsiaalsete oskuste kujunemist, kuna keel on oluline vahend mõtete väljendamiseks ja teistega suhtlemiseks.

Matemaatika

Montessori rühma matemaatika vahendid aitavad lapsel mõista koguseid, seoseid ja mustreid läbi käegakatsutavate tegevuste. Laps õpib matemaatilisi mõisteid praktilise kogemuse kaudu, mis loob aluse hilisemaks abstraktseks mõtlemiseks. Matemaatika valdkonnas tutvub laps näiteks:

- hulga ja arvu mõistega;
- loendamisega;
- suuruste ja järjestuste võrdlemisega;
- lihtsamate seoste ja mustritega.

Matemaatika tegevused toetavad eelkõige tunnetus- ja õpioskuste kujunemist ning arendavad loogilist mõtlemist ja probleemilahendusoskust.

Kultuur

Kultuuri valdkonna eesmärk on tutvustada lapsele ümbritsevat maailma ning äratada huvi looduse, inimeste ja erinevate nähtuste vastu. Laps õpib märkama maailma mitmekesisust ning mõistma, et inimesed, loodus ja kultuurid on omavahel seotud. Kultuuri valdkonna alla kuuluvad näiteks järgmised teemad:

- loodus ja keskkond;
- geograafia ja erinevad paigad maailmas;
- botaanika ja zooloogia;
- kunst ja loominguline eneseväljendus;
- lihtsamad loodusteaduslikud katsed ja avastused.

Kultuuri tegevused toetavad eelkõige tunnetus- ja õpioskuste, mänguuskuste ning sotsiaalsete oskuste arengut.

5. LAPSE ARENGU HINDAMISE JA TOETAMISE PÕHIMÕTTED

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppetegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja vanemaga. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Selleks teevad pedagoogid vaatlusi ning märkmeid lapse tegemistest igapäevatoimingutes, vabamängus ja ettevalmistatud tegevustes.

5.1. Lapse arengu vaatlus

Vaatlus on Montessori pedagoogika põhimeetod, mis võimaldab juhendajal jälgida lapse arengut tema isiklikus tempos, võrrelda seda vanuseliste orientiiridega ning vajadusel märkata kõrvalekaldeid, mis vajaksid täiendavat tähelepanu või spetsialisti hinnangut.

Montessori rühmas on juhendaja roll last mitte õpetada, vaid toetada tema loomulikku arengut. Selleks kasutatakse peamise tööriistana igapäevast vaatlust, mis toimub nii laste tavategevuste käigus, vabamängus ja ka eraldi planeeritud hetkedel. Vaatlus annab juhendajale ülevaate lapse füüsilisest, vaimsest, emotsionaalsest ja sotsiaalsest arengust ning aitab mõista lapse individuaalseid tugevusi, vajadusi ja huvisid.

Vaatluse keskmes on lapse arenguprotsessi tundmine, sealhulgas tundlikkusperioodide märkamine – need on perioodid, mil laps omandab teatud oskusi eriti kergesti. Nende hetkede tabamine võimaldab juhendajal esitleda lapsele sobivaid vahendeid õigel ajal. Vaatlusel on kaks eesmärki: mõista last ja tema vajadusi ning aidata eemaldada arengut takistavad tegurid.

Lapsi vaadeldakse järjepidevalt ja regulaarselt. Regulaarne vaatlus loob tervikliku pildi lapse arengust ning võimaldab juhendajal kavandada lapsele sobivaid tegevusi ja järgmist väljakutset. Lisaks teadmistele ja praktilistele oskustele jälgitakse ka lapse sotsiaalset käitumist, emotsionaalset küpsust, iseseisvust ning rolli rühma meeskondlikus dünaamikas.

Vaatlustest saadud info koondatakse tervikuks ning analüüsitakse lapse üldoskusi ja arengut eri valdkondades. Juhendaja hindab, kuidas lapse emotsionaalne, sotsiaalne, kognitiivne ja füüsiline areng vastab tema vanusele ning kas on märgata valdkondi, kus laps vajab lisatuge või sihipärasemat keskkonna kohandamist. Lapse arengut kirjeldatakse alati lapsest lähtuvalt ja positiivses raamistikus, väärtustades seda, mida laps juba oskab, ning tunnustades tema pingutust, edenemist, huvi ja toimetulekut. Hindamine on toetav protsess, mille eesmärk on teha lapse arenguteel teadlikke valikuid ning vajadusel rakendada abinõusid, mis soodustavad lapse loomulikku ja tasakaalustatud arengut.

5.2. Arengu hindamise protsess

Andmete kogumine – vaadeldakse lapse tegevusi, valikuid, huvisid, iseseisvust ja käitumist erinevatel päevaperioodidel ja erinevates olukordades ning tehakse vastavad märkmed.

Analüüs – koondatakse tähelepanekud, võrreldakse korduvaid mustreid ning tehakse järeldused ja kokkuvõtteid lapse arengu ja vajaduste kohta.

Plaan – määratakse järgmised sammud lapse arengu toetamiseks ning koostatakse lapse individuaalne tegevusplaan, sh kavandatakse uued esitlused ja sobivad tegevused.

Elluviimine – rakendatakse kavandatud tegevusi, pakkudes lapsele arengut toetavat keskkonda ning võimalusi tegutseda nii uute kui ka juba tuttavate vahenditega, lähtudes lapse huvidest ja arenguvajadustest.

Lapse arengu hindamise tsükkel on pidev ja korduv. Kogutud andmed ja nende analüüs fikseeritakse süsteemselt ning need on juhendaja töövahend, mida ei jagata lapsevanematele ega kolmandatele isikutele.

5.3. Arengu toetamine

Lapse arengu toetamine lähtub lapse arengu analüüsimise ja hindamise tulemustest ning on loomulik osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Arengu toetamisel arvestatakse lapse individuaalset arengutaset, huvisid ja valmisolekut ning kavandatakse lapsele sobivad järgmised arengusammud.

Montessori rühmas toetatakse lapse arengut eelkõige ettevalmistatud keskkonna kaudu, mis võimaldab lapsel tegutseda iseseisvalt, omas tempos ja vastavalt oma arenguvajadustele. Juhendaja roll on luua ja hoida toetavat keskkonda, pakkuda lapsele sobivaid esitlusi õigel hetkel ning jälgida, et lapse arengut toetavad tingimused oleksid tagatud. Vajadusel kohandatakse keskkonda, tegevusi, vahendeid või juhendaja sekkumise määra, lähtudes lapse arenguprotsessist.

Lapse arengu toetamine toimub koostöös lapsevanematega, lähtudes lastehoiu õppekavas sätestatud lapsevanematega koostöö põhimõtetest. Arengu hindamise käigus kogutud infot kasutatakse lapse arengu kokkuvõtte koostamisel ja edasiste eesmärkide kavandamisel ning lapse arengu toetamisega seotud tähelepanekuid arutatakse lapsevanemaga vastavalt vajadusele.

5.4. Individuaalse arengu toetamiseks kohaldatavad erisused

Montessori Maja lastehoius arvestatakse iga lapse individuaalsust, arengutempot ja vajadusi. Erivajadustega lapseks loetakse last, kelle arenguvajaduste toetamiseks on tema võimetest, tervises seisundist, keelelisest või kultuurilisest taustast või isiksuseomadustest tulenevalt vaja teha kohandusi õpi- ja kasvukeskkonnas, õppematerjalides, tegevustes või rühma päevakavas.

Erivajadustega lapse arengu toetamine toimub koostöös lapsevanemate ja vajadusel tugispetsialistidega. Lapse individuaalse arengu jälgimise kaardile kantakse info lapse toe vajaduse väljaselgitamiseks läbiviidud hindamiste, rakendatud tugimeetmete ja nende tulemuslikkuse kohta ning seatakse arengueesmärgid toetamist vajavates valdkondades.

Varajane märkamine

Montessori pedagoogika keskmes on lapse individuaalne areng ning tegevuste kohandamine vastavalt lapse arengutasemele ja huvidele. Montessori keskkonnas tegutsevad lapsed sageli rahulikus ja struktureeritud keskkonnas, mis võimaldab õpetajal lapse arengut tähelepanelikult jälgida ning võimalikke arengulisi eripärasid varakult märgata.

Kui lapse arengus ilmnevad raskused või käitumine mõjutab oluliselt lapse enda või teiste laste heaolu, arutatakse olukorda lapsevanematega ning vajadusel soovitatakse pöörduda tugispetsialisti poole. Rühma pedagoogid võtavad võimalusel arvesse spetsialistide soovitusi lapse arengu toetamiseks.

Lapse individuaalse arengu toetamine

Montessori keskkond võimaldab last toetada individuaalselt, lähtudes lapse arengutasemest, huvidest ja tugevustest. Vajadusel kohandatakse õppetegevust, keskkonda ja kasutatavaid vahendeid. Last toetamisel pööratakse tähelepanu järgmisele:

- **Kõneareng**

Montessori õppevahendid ja keelekeskkond toetavad lapse kõne arengut ning võimaldavad märgata võimalikke kõne arengu eripärasid. Vajadusel suunatakse laps spetsialisti poole ning tehakse võimaluste piires koostööd logopeediga.

- **Aktiivsus- või keskendumisraskused**

Lapsele pakutakse tegevusi, mis võimaldavad tema energiat suunata sihipärasesse tegevusse. Õpetaja jälgib lapse huvisid ning aitab leida tegevusi, mis toetavad lapse keskendumist ja eneseregulatsiooni.

- **Andekad lapsed**

Montessori keskkond võimaldab lapsel tegutseda omas tempos ning valida tegevusi vastavalt oma huvidele ja arengutasemele. Ettevalmistatud keskkonnas on kättesaadavad ka keerukamad vahendid ja süvendatud tegevused, mis pakuvad väljakutset ning toetavad kiirema arenguga laste edasiminekut.

- **Füüsilised erivajadused**

Võimaluse piires kohandatakse keskkonda ja tegevusi nii, et laps saaks rühma elus aktiivselt osaleda. Oluline on tihe koostöö lapsevanematega.

- **Erineva keelelise ja kultuurilise taustaga lapsed**

Lasteasutus väärtustab erinevaid kultuure ning toetab lapse eesti keele omandamist. Mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keelt igapäevases suhtluses ja lõimitud tegevuste kaudu.

5.5. Lapse arengu jälgimine ja fikseerimine: arengukaarti koostamine

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad arengutulemused üldoskustes. Nende põhjal koostatakse lapse arengukaart. Lapse arengu hindamise kaart on koostatud

vanuserühmadele 1.5-2 kuni 6-7-aastased lapsed. Lapse arengu hindamise abivahendina kasutatakse vajadusel muid meetodeid.

Lastehoiu õpetaja, pädev abiõpetaja või lapsehoidja koostab vähemalt üks kord õppeaastas lapse arengust kirjaliku kokkuvõtte ning vajadusel viib lapse arengu toetamiseks vanemaga läbi arenguvestluse, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Samuti püstitatakse edaspidised eesmärgid lapse igakülgse arengu toetamiseks.

Lapse arengu hindamise tulemusi ning ja arenguvestlusi fikseeritakse kirjalikult. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades lapse pingutusi, saavutusi ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapsevanemal on võimalus tutvuda lapse arengu hindamise põhimõtte ja korraldusega e-päevikus või kohapeal lasteaias.

Lastehoiul ei ole kohustust väljastada koolivalmiduskaarti, vajadusel õpetaja võib koostada lapse arengu iseloomustuse

6. LAPSEVANEMATEGA TEHTAVA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED

6.1. Koostöö põhimõtted ja alusväärtused

Lastehoiu töötajad ja lapsevanem teevad koostööd lapse arengu, õppimise ja tervise toetamiseks, lähtudes vastastikusest usaldusest ja lugupidamisest. Vanemaid teavitatakse õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtetest ning alushariduse alusväärtustest, et tagada ühine arusaam lapse kasvatamisel. Õpetajad ning vanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust, õppimisest ja tervisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse. Õpetajad loovad vanemale võimalused saada tuge ja nõu lapse arengu toetamise küsimustes.

Montessori rühmas toimub lapsevanematega tihe ja järjepidev koostöö, mis algab juba enne lapse rühmaga liitumist ning jätkub kogu lastehoius käimise aja jooksul. Oluline on, et lapsevanem viiks end teadlikult kurssi Montessori pedagoogika põhimõtete ja rühma igapäevaeluga, et mõista lapse arengut ja toetada kodus samu väärtusi ning harjumusi, mida kujundatakse lastehoius. Lapse ühtlase arengu ja heaolu nimel on vajalik, et kodu ja lastehoid tegutsesid ühisel arusaamal ning samas suunas.

Õppe- ja kasvatustegevus põhineb lapsepõlve väärtustamisel ning lapse õiguse kaitsmisel turvalisele ja täisväärtuslikule lapsepõlvele. Lastehoius toetatakse lapse vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut tasakaalustatult ning luuakse tingimused eneseteostuseks ja teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks.

Lastehoiu tegevus tugineb Eesti Vabariigi põhiseaduses, rahvusvahelistes inimõiguste dokumentides ja lapse õiguste konventsioonis sätestatud põhimõtetele. Igapäevases töös peetakse oluliseks ausust, hoolivust, õiglust ja lugupidamist, samuti ühiskondlikke väärtusi nagu vabadus, demokraatia, kultuuriline mitmekesisus, terviseteadlikkus, keskkonnahoid ja vastutustundlikkus. Ühise väärtusruumi jagamine ja nende põhimõtete järgimine koostöös lapsevanematega aitab luua usaldusliku ja ühtse kasvukeskkonna, kus lapse areng ja heaolu on ühiselt toetatud.

6.2. Koostöö vormid ja infovahetus

Tõhus ja usalduslik koostöö lapsevanematega on Montessori Maja töö üks keskseid põhimõtteid. Regulaarne ja selge infovahetus toetab lapse arengut, turvatunnet ning kodu ja lastehoiu ühist mõistmist.

Igapäevane infovahetus toimub suuliselt hommikul ja õhtul, jagades infot lapse tervise, meeleolu ja toimetuleku kohta. Perioodiline infovahetus (lastevanemate koosolekud, arenguvestlused, temaatilised kohtumised) võimaldab süvendatud arutelusid ja ühiste eesmärkide seadmist. Ametlik teabevahetus toimub e-posti teel. Kiireloomuliste küsimuste lahendamiseks kasutatakse telefoni. Montessori rühmade e-päevikuna kasutatakse Transparent Classroom keskkonda, mille kaudu dokumenteeritakse õppeprotsessi ning jagatakse olulist infot.

Lapsevanemad on kaasatud lapse arengut puudutavatesse otsustesse ning koostöös kasutatakse mitmekesiseid vorme: individuaalsed vestlused, arenguvestlused ja kirjalikud arengukokkuvõtted, koosolekud, küsimustikud, loengud ja koolitused. Vajadusel pakutakse vanematele nõustamist ning suunatakse erispetsialistide poole.

Ühisüritused ja traditsioonid (nt isadepäev, jõulud, emadepäev, suvepidu) tugevdavad kogukonnatunnet ning loovad võimaluse näha lapse tegevust rühmas. Lapsevanemad võivad osaleda rühma tegevustes toetajate või kogemuste jagajatena, aidata kaasa ürituste ettevalmistamisel või tutvustada lastele oma ametit ja huvisid. Selline koostöö rikastab õpikeskkonda ning tugevdab kodu ja lastehoiu sidet.

Koostöö põhimõtete täpsem regulatsioon on esitatud eraldi dokumendis, mis sisaldab detailsemat kirjeldust ja on kooskõlas käesoleva õppekava peatükiga. Lapsevanem tutvub nimetatud dokumendiga lapse lastehoidu vastuvõtmisel. Dokumendiga on võimalik igal ajal tutvuda e-päevikus või soovi korral küsida paberkandjal lastehoiu juhatajalt.

7. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Montessori Maja lastehoiu õppekava on arenev dokument, mida vaadatakse regulaarselt üle ning vajadusel uuendatakse ja täiendatakse. Õppekava arendamine on osa lastehoiu pidevast kvaliteeditööst ning lähtub lapse arengu toetamise vajadustest, õppe- ja kasvatustegevuse analüüsist ning kehtivast õigusraamistikust.

Õppekava uuendamine ja täiendamine toimub eelkõige kehtivate õigusaktide või kohalike nõuete muutumisel, õppe- ja kasvatustegevuse parendamise eesmärgil ning pedagoogide või lastehoiu juhtkonna ettepanekul.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid arutatakse läbi pedagoogide ringis ning hinnatakse nende mõju õppe- ja kasvatustegevusele ning lapse arengule. Vajadusel moodustatakse õppekava täiendamiseks või konkreetsete teemade läbivaatamiseks ajutised töögrupid. Õppekava ajakohasuse, rakendamise ja uuendamise eest vastutab lastehoiu juht.

Kehtiv õppekava avalikustatakse lasteaia kodulehel, ilma lisadeta. Õppekava koos lisadega tehakse lapsevanematele kättesaadavaks lastehoiu kaudu ning tutvustatakse koostöö ja infovahetuse käigus.